

CUNOȘTINȚE PRIVIND APARIȚIA ȘI PREVENȚIA CARIEI DENTARE ÎN RÂNDUL UNUI GRUP DE ELEVI DE GIMNAZIU

*Oral health knowledge regarding dental caries among a group
of middle school students*

Șef Lucr. Dr. Ruxandra Sfeateu¹, Conf. Dr. Roxana Oancea², Conf. Dr. Cristian Dăguci³,
Șef Lucr. Dr. Irina Maria Gheorghiu⁴, Asist. Univ. Dr. Sânziana Adina Scărlătescu⁵,
Prof. Dr. Paula Perlea⁵

¹Disciplina de Sănătate Orală și Stomatologie Comunitară, Facultatea de Medicină Dentară,
Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila”, București, România

²Disciplina de Medicină Dentară Preventivă, Comunitară și Sănătate Orală, Facultatea de Medicină Dentară,
Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș”, Timișoara

³Disciplina de Prevenție, Universitatea de Medicină și Farmacie, Craiova, România

⁴Disciplina de Odontoterapie Restauratoare, Facultatea de Medicină Dentară,
Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila”, București, România

⁵Disciplina de Endodonție, Facultatea de Medicină Dentară,
Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila”, București, România

REZUMAT

Introducere. Școala este un mediu favorabil pentru transmiterea informațiilor referitoare la prevenirea îmbolnăvirilor și susținerea adoptării comportamentelor sanogene în cadrul programelor de promovare a sănătății orale.

Material și metode. Studiul a cuprins 240 de elevi de gimnaziu cu vârste cuprinse între 10 și 15 ani, 57,5% fiind de sex feminin. Elevilor li s-a administrat un chestionar anonim de evaluare a nivelului de cunoștințe privind factorii de risc și prevenirea cariei dentare și apoi li s-a prezentat o lecție de educație experiențială pentru sănătatea orală.

Rezultate. Cunoștințele elevilor sunt relativ crescute în ceea ce privește rolul consumului de zahăr și al periajului dentar în apariția, respectiv prevenția cariei dentare. Subiecții sunt mai puțin informați privind implicarea plăcii microbiene dentare și a celorlalți factori de risc. Familia este principala sursă de informare, mulți elevi se prezintă rar la medic.

Concluzie. Se impune necesitatea unor programe preventive în școli, în care să fie implicați profesorii și părinții pentru a dezvolta un mediu favorabil educației pentru sănătate.

Cuvinte cheie: caria dentară, cunoștințe, factori de risc

ABSTRACT

Introduction. Schools are favorable environment for information dissemination on disease prevention and supporting the health-related behaviors in oral education and promotion programs.

Material and methods. The study comprised 240 middle school students aged between 10 and 15 years, 57.5% of whom were female. Pupils received an anonymous questionnaire on the level of knowledge about risk factors for tooth decay and caries prevention methods and then an oral health experiential education lesson.

Results. The knowledge level is relatively high in terms of sugar consumption's and tooth brushing role on dental caries. Subjects are less informed about the involvement of the dental plaque and other risk factors. Family is the main source of oral health information, and many students rarely visit the dentist.

Conclusion. There is a need for preventive programs in schools, involving teachers and parents to develop a favorable environment to health education.

Keywords: tooth decay, knowledge, risk factors

Autor de corespondență:

Șef Lucr. Dr. Ruxandra Sfeatcu, Facultatea de Medicină Dentară, Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila”, București
E-mail: ruxandra.sfeatcu@gmail.com

INTRODUCERE

Educația pentru sănătate are un rol important în obținerea și păstrarea unei stări corespunzătoare de sănătate orală prin promovarea unor informații medicale corecte și pe înțelesul grupului țintă (1). De aceea, se impune creșterea nivelului de cunoștințe în ceea ce privește cauzele îmbolnăvirilor și metodele de prevenire a afecțiunilor orale și generale (2).

Principalele afecțiuni la nivelul cavității orale, caria dentară și afecțiunile gingivale, sunt posibil de prevenit în măsura în care se aplică metodele de profilaxie primară prin responsabilizarea individului, dar și a comunității din care acesta face parte (1,3). Starea de sănătate orală este influențată în mare măsură de cunoștințele medicale, obiceiurile și atitudinile față de igiena dentară personală, dieta și comportamentul de adresabilitate la medic existente în familie (1,4). Părinții sunt modele pentru copiii lor și au un rol important, alături de profesori, în formarea personalității și a unei atitudini pozitive față de sănătate. În plus, copiii care sunt încurajați să meargă la cabinetul dentar sunt mai informați în ceea ce privește sănătatea orală (5,6).

Studiile de specialitate au arătat că se impun programe de promovare a sănătății orale în școli și grădinițe, cu implicarea profesorilor și a părinților elevilor (2,3,6). Astfel, se formează un stil de viață sănătos care se păstrează de-a lungul vieții. Mai mult, prin educație pentru sănătate în mediul școlar sunt cuprinși mulți elevi, inclusiv cei dezavantajați socio-economic sau cei care din teamă sau alte motive nu au un comportament adecvat de dispensarizare la medic. Școala este un mediu important pentru diseminarea informațiilor referitoare la prevenirea îmbolnăvirilor și susținerea adoptării comportamentelor sanogene (1,5).

Obiectivul principal al acestui studiu a fost evaluarea cunoștințelor elevilor privind apariția și prevenirea cariei dentare, principala afecțiune orală la acest grup de vârstă.

MATERIAL ȘI METODĂ

În studiu au fost incluși 240 de elevi de gimnaziu din București, cu o distribuție egală pe cele patru clase de studiu și cu o pondere mai crescută a elevilor (57,5%). Media de vârstă a fost de 12,49 ani ($DS \pm 1,27$). În prealabil, s-a obținut acordul

directorilor școlilor, iar părinții au fost informați despre participarea elevilor la o lecție de educație pentru sănătatea orală. Elevilor li s-au explicat scopul și metodele de lucru, au fost asigurați de confidențialitatea datelor, iar prin faptul că au răspuns la chestionar și-au exprimat acordul de participare la studiu. Înainte de prezentarea unei lecții de educație experiențială pentru sănătatea orală, elevilor li s-a aplicat un chestionar anonim de evaluare a nivelului de cunoștințe privind factorii de risc implicați în apariția cariei dentare. Studenții din ultimul an ai Facultății de Medicină Dentară, supervizați de cadrele didactice, i-au implicat activ pe elevi în desfășurarea interactivă a lecției de educație pentru sănătate.

REZULTATE

Datele obținute sunt prezentate în tabele, atât pentru întreg lotul de studiu, cât și în funcție de genul respondenților și clasa de studiu.

Cunoștințele elevilor privind principalii factori de risc carios sunt crescute pentru consumul de zahăr, 85,5% dintre elevi aleg această variantă de răspuns, mai ales fetele, dar fără diferențe legate de nivelul de educație (Tabelul 1). Doar 47,5% cunosc rolul plăcii microbiene dentare, mai mult elevele; nivelul de informare este influențat de gradul de educație, corect răspund mai mulți subiecții de clasa a VIII-a și a VII-a. Există și un procent de 7,5% dintre elevi care declară că nu cunosc factorii de risc implicați în apariția cariei dentare. Se observă că nivelul de cunoștințe este mai crescut la eleve și pe măsură ce vârsta crește (Tabelul 1).

Cei mai mulți elevi implicați în studiu cunosc rolul periajului dentar personal în prevenirea apariției cariei dentare (90,8%) (Tabelul 2). Fetele sunt mai informate decât băieții, iar nivelul este similar indiferent de anii de studiu (Tabelul 2).

Familia este principala sursă de informare în ceea ce privește sănătatea orală (în 85% dintre cazuri), medicul stomatolog pentru aproximativ o treime dintre elevi (37,5%), iar școala este aleasă ca variantă de răspuns de doar 3,3% dintre respondenți (Tabel 3).

Elevele aleg în număr mai mare mediul familial ca sursă de informare medicală, iar în ceea ce privește celelalte două variante de răspuns nu se observă diferențe (Tabelul 3).

TABELUL 1. Cunoștințele elevilor privind factorii de risc implicați în apariția cariei dentare

Factori de risc	Lot total N (%)	Masculin (N)	Feminin (N)	Cls. VIII (N)	Cls. VII (N)	Cls. VI (N)	Cls. V (N)
Bacterii	114 (47,5)	48	66	46	36	12	20
Consum de zahăr	206 (85,8)	84	122	54	52	48	52
Afecțiuni generale	14 (5,8)	4	10	4	4	4	2
Sarcină	30 (2,5)	14	16	4	4	12	10
Ereditate	12 (5)	8	4	2	2	4	4
Nu știu	18 (7,5)	8	10	2	2	8	6

TABELUL 2. Cunoștințele elevilor privind rolul periajului dentar personal

Rolul cariopreventiv al periajului	Lot total N (%)	Masculin (N)	Feminin (N)	Cls. VIII (N)	Cls. VII (N)	Cls. VI (N)	Cls. V (N)
Da	218 (90,8)	96	122	56	58	50	54
Nu	16 (6,7)	6	10	4	0	8	4
Nu știu	6 (2,5)	4	2	0	2	2	2

TABELUL 3. Principalele surse de informare privind sănătatea orală

Surse de informare	Lot total N (%)	Masculin (N)	Feminin (N)	Cls. VIII (N)	Cls. VII (N)	Cls. VI (N)	Cls. V (N)
Familie	204 (85)	84	120	56	50	46	52
Școală	8 (3,3)	2	6	4	0	0	4
Medic dentist	90 (37,5)	40	50	26	22	18	24

Privind frecvența vizitelor la medicul stomatolog, 60,8% declară că au fost la un cabinet dentar în ultimul an; o treime alege varianta de răspuns „cu mai mulți ani în urmă”; 9 elevi nu au fost niciodată la medicul dentist (7,5%) (Tabelul 4).

În ceea ce privește motivul prezentării la cabinetul de medicină dentară, cei mai mulți elevi declară că au fost pentru tratament de specialitate, o treime pentru control și 10,8% pentru rezolvarea unei urgențe (Tabelul 5).

Elevetele se prezintă la cabinetul dentar pentru control mai mult decât subiecții de sex masculin, pentru restul variantelor de răspuns nu se observă diferențe.

DISCUȚII

Rezultatele prezentate arată că subiecții incluși în studiu cunosc rolul consumului de zahăr în apariția cariei dentare, dar sunt mai puțin informați de rolul microorganismelor din cavitatea orală, doar aproximativ jumătate (47,5%) aleg această variantă de răspuns. Un alt studiu realizat în București arată un procent mai crescut de elevi (80%) din același grup de vârstă care cunosc implicarea plăcii microbiene dentare (7).

Cea mai importantă sursă de informare privind sănătatea orală este familia (85% dintre elevi), date similare fiind arătate și de alte studii (8,9), dar exis-

TABELUL 4. Momentul ultimei vizite la medicul stomatolog în rândul elevilor din studiu

Adresabilitatea la cabinet	Lot total N (%)	Masculin (N)	Feminin (N)	Cls. VIII (N)	Cls. VII (N)	Cls. VI (N)	Cls. V (N)
În ultimele 12 luni	146 (60,8)	60	86	46	32	32	36
Cu ani în urmă	76 (31,7)	32	44	10	16	26	24
Niciodată	18 (7,5)	10	8	4	12	2	0

TABELUL 5. Motivele ultimei vizite la cabinetul de medicină dentară

Motivul prezentării la medic	Lot total N (%)	Masculin (N)	Feminin (N)	Cls. VIII (N)	Cls. VII (N)	Cls. VI (N)	Cls. V (N)
Urgență	26 (10,8)	12	14	8	6	12	0
Control	88 (36,7)	26	62	20	22	26	20
Tratament	126 (52,5)	68	58	32	32	22	40

tă și studii în care pe primul loc regăsim medicul stomatolog (7). Copiii sunt în mare parte dependenți de părinții lor în alegerea, cumpărarea și utilizarea produselor de igienă orală și a produselor alimentare, precum și în utilizarea serviciilor de îngrijire a sănătății orale, de aceea este important nivelul de cunoștințe medicale în rândul părinților elevilor (10).

Mediul școlar ca sursă de informare pentru sănătatea orală are o pondere foarte mică, 3,3%, respectiv 8,3% într-un studiu similar (8,9), ceea ce demonstrează necesitatea implementării programelor de promovare a sănătății orale în școli (5,6).

Mai mult, elevii din prezentul studiu se prezintă la medicul stomatolog mai ales pentru tratamente curative, pentru control doar o treime (36,7%) și chiar 10,8% în urgențe. Un studiu realizat în 2012 pe două loturi de elevi arată un procent de 9,6% școlari din Croația și de 2,6% din Italia care se prezintă la cabinetul dentar în cazul existenței unor probleme sau al unor dureri la nivelul cavității orale (11). O treime dintre elevi (36,7%) nu au fost la un cabinet de medicină dentară recent, în ultimul an; procente mai mici sunt prezentate de studiul anterior menționat (14,1% la elevii din Croația, respectiv 17,6% la italieni) (11).

Nivelul de cunoștințe medicale este un precursor al comportamentului sanogen față de sănătatea orală (10). Educația pentru prevenirea afecțiunilor trebuie să înceapă din copilărie, să implice și părinții și profesorii, alături de responsabilitatea personalului medical în diseminarea adecvată a unor informații de bază corecte (4).

Educația pentru sănătate orală din mediul familial, școlar și sistemul serviciilor medicale are un rol important în creșterea nivelului de informare la copii și adolescenți și deprinderea unor practici sanogene care se vor menține de-a lungul întregii vieți (1,11).

În prezentul studiu s-a evaluat nivelul de cunoștințe al elevilor, dar se impune și decelarea comportamentului legat de periajul dentar și alimentația

zilnică, acasă dar și la școală, alături de o evaluare clinică – pentru a putea corela starea de sănătate orală cu nivelul de informare medicală și practicile, sanogene sau nesănogene ale elevilor și a veni în întâmpinarea necesităților de sănătate depistate (7).

CONCLUZII

Elevii din studiu au cunoștințe relativ crescute în ceea ce privește rolul consumului crescut de zahăr în apariția cariei dentare, dar și referitor la rolul cariopreventiv al periajului dentar personal. Subiecții sunt mai puțin informați privind implicarea microorganismelor din cavitatea orală și a celorlalți factori de risc cariogeni.

Familia este principala sursă de informare pentru elevi, iar mulți se prezintă rar la medic. Implicarea părinților și a educatorilor din școli în oferirea de informații, motivarea și susținerea unor comportamente sanogene contribuie semnificativ la creșterea nivelului de cunoștințe medicale în rândul elevilor, la dobândirea unor practici corecte de igienă orală, alimentație și adresabilitate la cabinetul de medicină dentară.

Implicarea părinților și a educatorilor din școli în oferirea de informații, motivarea și susținerea unor comportamente sănătoase față de sănătatea orală contribuie semnificativ la creșterea nivelului de cunoștințe medicale în rândul elevilor, la dobândirea unor practici corecte de igienă personală, alimentație și adresabilitate la cabinetul de medicină dentară.

Mențiuni

Toți autorii au contribuție egală în realizarea acestui articol.

Mulțumiri

Dorim să mulțumim elevilor și profesorilor pentru participarea la studiu și companiei Procter & Gamble Mkt România pentru sprijinul acordat.

BIBLIOGRAFIE

1. Dumitrache AM, Sfeatcu IR, Buzea CM, Dumitrașcu LC, Lambescu DG. Concepte și tendințe în sănătatea orală. Editura Universitară „Carol Davila”, București, 2009
2. Petersen PE. World Health Organization global policy for improvement of oral health – World Health Assembly 2007. *Int Dent J* 2008; 58:115-121
3. Davidović B, Ivanović M, Janković S, Lečić J. Knowledge, attitudes and behavior of children in relation to oral health. *Vojnosanit Pregl* 2014; 71(10): 949–956
4. Dumitrașcu L. Schimbarea atitudinilor și comportamentelor față de sănătatea orală. Editura Universitară Carol Davila, București, 2012

5. Hanganu C, Dănilă I, Bârlean L, Murariu A, Mihailovici L, Săveanu I. School-based dental health considerations for program development. *Oral Health and Dental Management in the Black Sea Countries* 2004; III(3):4-10
6. Kwan SY, Petersen PE, Pine CM, Borutta A. Health-promoting schools: an opportunity for oral health promotion. *Bull World Health Organ* 2005; 83:677-85
7. Funieru C, Țandără A, Cuculescu M, Comes C, Panaitescu E, Dumitriu A, Dumitriu HT. Knowledge of Bucharest school's pupils concerning oral health. *Oral Health and Dental Management in the Black Sea Countries* 2008;VII(2):19-24
8. Sfeatcu R, Părlătescu I, Gheorghe C, Mihai L, Petre A, Dumitrache MA. Health literacy assessment among the adolescents. *Medical Connection* 2015; 10(4):49-51
9. Rusu-Negraia M, Dumitrache MA, Sfeatcu IR. Oral health behavior assessment among adolescents. *Analele universității „Dunărea de jos” din Galați. Medicină* 2017. Fascicula XVII(2):49-54
10. Nucă C, Amariei C, Badea V, Jipa I. Relationships between Constanta (Romania) 12-year-old children's oral health status and their parents' socioeconomic status, oral health knowledge and attitudes. *Oral Health and Dental Management in the Black Sea Countries* 2009; VIII(4):44-52.
11. Ćuković-Bagić I, Dumančić J, Nuzzolese E, Marušić M, Lepore MM. Oral health awareness in Croatian and Italian urban adolescents. *Coll. Antropol.* 2012; 36 (1): 221–226.